необходимости, достаточно ли осведомлены об их сущности и функциях, хорошо ли сформированы их практические умения по реализации интеграции в своей деятельности, имеют ли они необходимые теоретические знания из смежных предметов и соответствующую методическую подготовку» [3:171].

Вот несколько способов использования интегративного подхода при обучении русскому языку:

1. Используйте аутентичные материалы: Включайте в учебный процесс реальные тексты и аудио- и видеоматериалы на русском языке, такие как статьи из газет или журналов, видеоролики, фильмы или песни. Это поможет студентам понять, как используется русский язык в реальной жизни, а также развить навыки чтения, понимания на слух и говорения.

2. Развивайте коммуникативные навыки: При обучении русскому языку акцентируйте внимание на развитии коммуникативных навыков студентов. Предлагайте им задания, которые требуют использования русского языка для общения и решения реальных задач, таких как обсуждение темы, проведение интервью или ролевые игры.

3. Интегрируйте грамматику и лексику: Вместо изучения грамматических правил и лексических списков отдельно, стимулируйте студентов к использованию грамматических структур и новых слов в контексте. Например, предлагайте им задания, где они должны использовать новую грамматику или лексику для написания коротких текстов или устного высказывания.

4. Разнообразьте учебные материалы и методы: Используйте различные учебные материалы и методы обучения, чтобы предоставить студентам разнообразные возможности для изучения русского языка. Это может быть использование учебников, интерактивных онлайн-курсов, игр, групповых дискуссий и т. д.

5. Стимулируйте самостоятельное изучение: Поощряйте студентов к самостоятельному изучению русского языка за пределами уроков. Предоставляйте им список полезных ресурсов, таких как онлайн-словари, грамматические справочники или приложения для изучения языка. Также можно рекомендовать им читать книги, смотреть фильмы или слушать подкасты на русском языке.

Такая технология позволяет студентам изучать мир по своему, учит воображению, учит связывать практику с жизнью, устанавливает теоретические правила, постигать гармонию личности и общества, достигать многообразия мыслей, нестандартно мыслить, а также позволяет понять пути развития [7:100].

Использование интегративного подхода в обучении русскому языку поможет студентам развить навыки использования языка в реальных ситуациях и повысить их мотивацию к изучению.

В целом, поиск новых парадигм в образовательном процессе необходим для того, чтобы обеспечить более эффективное и релевантное образование, которое соответствует потребностям студентов и требованиям современного мира.

Литература

1. Алламуратова Г.Ж., Алламуратова А.Ж. Русский язык: особенности изучения в нерусской аудитории. // Вестник науки и образования. 2022. №9 (129). URL: https://cyberleninka.ru/article/n/russkiy-yazyk-osobennosti-izucheniya-v-nerusskoy-auditorii.
2. Безруких Е.Г. Интегрированное обучение как средство организации современного учебного процесса. // Проблемы педагогики. 2015. №6 (7). URL: https://cyberleninka.ru/article/n/integrirovannoe-obuchenie-kak-sredstvo-organizatsii-sovremennogo-uchebnogo-protsessa.
3. Бочкова Н.В. Интеграция в обучении английскому языку в средней школе // Ученые записки ОГУ. Серия: Гуманитарные и социальные науки. 2008. №3. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/integratsiya-v-obuchenii-russkomu-yazyku-v-sredney-shkole.
4. Войнова Ж.Е., Федорова Е.Н. Интеграция психолого-педагогических дисциплин и методик обучения как проблема педагогического образования // Вестник МГОУ. Серия: Педагогика. 2022. №4. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/integratsiya-psihologo-pedagogicheskih-distsiplin-i-metodik-obucheniya-kak-problema-pedagogicheskogo-obrazovaniya.
5. Орлов А.А. Интегративные подходы в современном образовании и проблемы подготовки учителя. Тезисы докладов Рос. науч.-практ. конф., на тему: Интегративные процессы в психолого-педагогической, культурологической и предметно-методической подготовке учителя. 25-27 сентября 1996 г. Ч. 1. Выходные данные: Тула: Изд-во ТГПУ им. Л.Н.Толстого, 1996.
6. Стерхова Н.С., Разливинских И.Н., Милованова Л.А. Использование возможностей интегрированного обучения в образовательном процессе начальной школы // Современные проблемы науки и образования. 2022. № 3.; URL: https://science-education.ru/ru/article/view?id=31719.
7. Тургунбоев А.Б. Современные интегративные методы в изучении русского языка / Международный научный журнал № 2(100), часть 1,«Научный Фокус» июня, 2023.
8. Ужан О.Ю. Интегрированное обучение как следствие модернизации образования // Профессиональное образование в России и за рубежом. 2011. №4. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/integrirovannoe-obuchenie-kak-sledstvie-modernizatsii-obrazovaniya.

РЕЗЮМЕ. Мақолада таълим жараёнида янги ёндошув: талабалар таълими тизимида янги парадигмаларни ишлаб чиқиш ва жорий этиш масаласи муҳокама қилинади. Уларнинг мақсади таълим жараёнини ҳар бир ўқувчининг индивидуал эҳтиёжларига мослаштиришдир. Мақолада янги парадигмаларнинг замонавий жиҳатлари ва уларнинг хусусиятлари кўрсатилган ва ўқитишда интеграциялашган ёндашунинг самарадорлиги батафсилроқ очиб берилган.

РЕЗЮМЕ. В статье рассматривается вопрос о новом подходе в образовательном процессе: разработке и внедрения в систему обучения студентов новых парадигм. Цель их адаптировать образовательный процесс к индивидуальным потребностям каждого ученика. В статье представлены современные аспекты новых парадигм и их характеристика, более подробно раскрывается эффективность интегративного подхода в обучении.

SUMMARY. The article discusses the issue of a new approach in the educational process: the development and implementation of new paradigms in the student education system. Their goal is to adapt the educational process to the individual needs of each student. The article presents modern aspects of new paradigms and their characteristics, and reveals in more detail the effectiveness of the integrative approach to teaching.

“MARGANEC TOPARSHASÍ ELEMENTLERI” TEMASÍN OQÍTÍWDA KEYS-STADI USÍLÍNAN PAYDALANÍW

L.G.Aymurzaeva – *texnika ilimleri boyınsha filosofiya doktorı*
X.B.Aytbaeva – *talaba*
M.O.Kamalova – *magistrant*
Ájiniyaz atındaǵı Nókis mámleketlik pedagogikalıq institutı

Tayanch so‘zlar: keys-stadi, muammoli holat, keysolog, mini keys.
Ключевые слова: кейс-стади, проблемная ситуация, кейсолог, мини-кейс.
Key words: case study, problem situation, caseologist, mini-case.

Tálim texnologiyaların qollawda áhmiyetli talaplardan biri artıqsha ruwxıy hám fizikalıq kúsh sarıp etpey, qısqa waqıt ishinde joqarı nátiyjelerge erisiw bolıp esaplanadı. Bunda kimniń mápi názerde tutılıwı kerek? Oqıtıwshınıńba yamasa oqıwshınıńba?

Globallasıw, sheksiz axborotlar ağımı ishinde jasaw, kúndelikli mashqalalar, tálim tarawındağı reformalar talaplarına óz waqıtında juwap beriw oqıtıwshı hám oqıwshılardı tolıqtırıwı tábiyiy. Kópshilik jağdaylarda oqıwshığa az waqıt ishinde onı aqılıy hám ruwxıy bilim beriw, olardıń kónikpe hámde bilimlerin rawajlandırıwğa itibar qaratılmaqta. Jańa-jańa tálim quralları, tálim usılları jaratılğanlığı bolsa, bir tárepten, oqıtıwshı miynetin jeńillestirip atırğan bolsa, ekinshi tárepten jánede kóbirek miynet qılıwdı talap qılmaqta.

Qısqa waqıt ishinde anıq teoriyalıq bilimlerdi bilim alıwshılarğa jetkizip beriw, olarda belgili bir iskerlilik júzesinen kónikpe hám bilimlerdi payda etiw, sonday aq bilim alıwshılar iskerliligin baqlaw olar tárepinen iyelengen bilim, kónikpe hámde bilim dárejesin bahalaw oqıtıwshılardan joqarı pedagogikalıq sheberlilik hámde tálim processine salıstırğanda jańasha jantasıwdı pánniń metodikalıq táminleniwin talap etedi.

Keys-stadi (Anglishan case - jıynaq, anıq mağlıwmat, stadi - tálim) bayanlanğan hám tálim alıwshılardı mashqalanı ańlatıw hám de onıń maqsetke muwapıq tárizdegi sheshimi variantların izlewge bağdarlanğan anıq real yamasa jasalma túrde jaratılğan mashqalalı wazıypanı analiz etiliwine tiykarlanatuğın tálim usılı bolıp tabıladı. Basqasha etip aytqanda, anglichan case - anıq wazıypanı, stadi - tálim sózleriniń birigiwinen payda bolğan bolıp, anıq wazıypalardı úyreniw, analiz etiw hám social áhmiyetke iye nátiyjelerge erisiwge tiykarlanğan tálim metodı bolıp tabıladı. Usı metod mashqalalı tálim metodınan ayrıqsha túrde real wazıypalardı úyreniw tiykarında anıq qararlar qabıllawğa tiykarlanadı. Eger ol oqıw processine málim bir maqsetke erisiw jolı sıpatında qollanılsa, metod xarakterine iye boladı, qandayda bir processti izertlewde basqıshpa-basqısh málim bir algoritm tiykarında ámelge asırılsa, texnologiyalıq tárepti ózinde sáwlelendiredi.

Case - texnologiyalardıń ózgesheligi - real turmıstan alınğan faktler tiykarında mashqalalı jağdaydı jaratıw.

Usıldıń tikkeley maqseti: - talabalar birgeliktegi háreketleri arqalı jumıs penen arnawlı bir jağdayında júz bergen wazıypa (case) analiz etiledi hám ámeliy sheshim islep shığıladı;

Processtiń juwmağı - usınıs etilgen algoritmdı bahalaw hám qoyılğan mashqala sheńberinde eń jaqsı, optimalın tańlaw. Bunda tayın bilimlerden paydalanıw emes, olardı islep shığıw, pedagog hám talabanıń birgelikte is háreketi arqalı ámelge asırıladı!

Keyste sheshimdi beriw usılları**:**

1-usıl. Mashqalanı keysolog ańlatadı.

2-usıl. Jağdaydağı mashqala ayqın ańlatıladı, lekin bunda wazıypanıń zárúr elementlerinen biri (mısalı, sherikler haqqındağı) informaciya bolmaydı.

3-usıl. Tekstte wazıypa subyektleri ortasındağı qarama-qarsılıq abstrakt ańlatıladı.

Keys-stadi tómendegilerdí inabatqa alıwdı kórsetedí:

- keys penen jazba túrde tayarlanadı;
- talabalar keysti erkin úyrenedi hám talqılaydı;
- pedagog basshılığında keys penen birgelikte talqılaydı;
- "qarardan kóre talqılaw processi áhmiyetli" principine ámel etiledi.

Keys metodın ámelge asırıw basqıshları:

Basqıshlar	Basqısh maqseti
1. Arnawlı bir jağday menen tanısıw	1. Mashqalalı jağdaydı hám qarardı qabıllaw hám mazmunın ańğarıw
2. Izlew: wazıypa materiallarınan alınğan hám erkin kiritilgen informaciyağa ataq beriw	2. Sheshimdi izlew hám bahalaw ushın zárúr bolğan informaciyanı tabıwdı úyreniw
3. Talqılaw: alternativ qararlar múmkin-shiliklerin talqılaw	3. Alternativ pikirlewdi rawajlandırıw
4. Atap ótiw: gruppalarda qarar shığarıw	4. Qarar variantların salıstırıw hám bahalaw
5. Tartıs: hár bir gruppa óz sheshimin qorğaydı	5. Qararlardı tıyanaqlı qorğaw
6. Nátiyjelerdi salıstırıw: gruppalarda qabıl etilgen qararlardı salıstırıw	6. Bólek sheshimli máplerdiń óz ara baylanısına ataq beriw

Keys texnologiyada pedagog háreketleri:

❖ keysti jaratıw yamasa barın qollaw;
❖ talabalardıń kishi gruppalarğa (4-6) bóliw;
❖ talabalardıń halatı, mashqala sheshimin bahalaw sisteması, wazıypanı orınlaw múddeti menen tanıstırıw;
❖ talabalardıń kishi gruppalarda jumısın, bayan etiwshilerdi anıqlaw;

Keys penen islew

❖ kishi gruppalarda prezentaciyanı shólkemlestiriw;
❖ ulıwma tartıstı shólkemlestiriw;
❖ pedagogtıń ulıwmalastıratuğın sóylewi, onıń halatqa analizi;
❖ pedagogtıń talabalardı bahalawı.

Keys penen islewde trenerdiń háreket strategiyası

1. Trener sheshim giltlerin qosımsha sorawlar (yamasa qosımsha informaciya) formasında beredi;
2. Arnawlı bir sharayatlarda trener ózi juwaptı beredi;
3. Mashqalanı sheshiw ústinde kim islep atırğan bolsa, pedagog únsizlik saqlap tınısh otıradı.

Keys-texnologiyasín ámelge asırıwshı oqıtıwshınıń jumısınıń basqıshları

1) tayarlıq basqıshı;
2) tiykarğı basqısh: keys-texnologiyasınıń ámelge asıwı;
3) analiz, baqalawshı basqısh.

Tayarlıq basqıshı

Auditoriyadan sırtta atqarılatuğın quramalı ilimiy-izertlewshilik, metodikalıq hám konstrukciyalaw iskerligin óz ishine alıp, oqıtıwshı háreketleriniń tómendegi izbe-izligi menen baylanıslı boladı:

- keysti jaratadı (eger tayın keysten paydalanılmasa);
- tálim texnologiyasın proektlestiredi hám joybarlastıradı;
- talabalardı tayarlaydı, olardıń keys penen ózbetinshe islewi ushın oqıw hám metodikalıq támiynattı islep shığadı.

Keys texnologiyasın rejelestiriw

Oqıtıwshı háreketleriniń izbe-izligi:

Isshi dásturi tiykarında oqıw shınığıwı forması, túri hám waqıtın belgileydi (ámeliy shınığıw, ózbetinshe jumıs, oqıw ámeliyatı).

Oqıw shınığıwı maqsetin aydınlastıradı, oqıw shınığıwınan kútiletuğın nátiyjeler hám pedagogikalıq wazıypalardı belgileydi. Tálimniń optimal modelin (belgilengen waqıtta hám bar bolğan sharayatlarda qoyılğan maqsettiń ámelge asırılıwın hám boljanatuğın oqıw nátiyjelerine erisiwdi kepilleytuğın optimal tálim metodları, forma hám quralları kompleksi) tańlaydı.

Keystiń tekseriliwi hám bahalanıwı

Jaratılğan keys penen ekspert tekseriwinen hám bahasınan ótiwi kerek. Tómendegiler tekseriw usılları bolıwı múmkin:

1. Keys penen joybarınıń kárxana jumısshısı tárepinen kórip shığılıwı hám ol jağdayda bayanlanğan informaciyanıń real waqıtqa muwapıq keliwi, sonıń menen birge keltirilgen faktlar analizi hám sol sıyaqlılardıń tekseriliwi.
2. Ekspertlik bahası hám kásiplesler pikirleri, oqıtıwshı-keysologtıń keystiń tálimdegi qımbatı jónindegi pikiri, onı tekseriwdiń ekinshi usılı bolıp tabıladı.

Talabalar tárepinen keysti sheshiw basqıshları:

Jáhán tájiriybesi kórsetiwinshe, eger talabalardıń keysti sheshiw texnologiyası eki basqıshtan ibarat bolsa, tálim maqsetlerge erisiwde jáne de kóbirek nátiyjege erisiwi múmkin:

Birinshi basqısh - keysti sheshiw boyınsha individual (auditoriyadan tısqarı) jumıs

Talaba erkin túrde:

1) keys materialları menen tanısadı;

2) usınıs etilgen hám jaǵdaydı úyrenedi, anıqlama beredi hám tiykarlaydı;

3) mashqala hám mashqala astı mashqalalardı ajıratadı, jaǵdaydı izertlew hám analiz qılıw usılların tańlaydı;

4) berilgen ámeliy jaǵdaydı analiz etedi, ajıratılǵan mashqalanı sheshiw usılları hám quralların belgileydi hám tiykarlaydı;

5) usınıs etiletuǵın qarardı ámelge asırıw boyınsha ilajlardı islep shıǵadı

Ekinshi basqısh - keys boyınsha jámáát bolıp (auditoriyada) islew

Talabalar kishi gruppalarǵa bólinip, birgelikte keys ústinde islesedi:

1) gruppa aǵzalarınıń jaǵdayı, tiykarǵı máseleler hám olardı sheshiw jolları haqqındaǵı túrli qıyalların muwapıqlastıradı;

2) sheshimniń usınıs etilgen variantların talqılaydı hám bahalaydı, qoyılǵan mashqala kózqarasınan bul jaǵday ushın eń maqul túsetuǵın varianttı tańlaydı;

3) mashqalalı jaǵday sheshimine alıp keletuǵın saylanǵan háreketler jolın ámelge asırıwdıń anıq qádembe-qádem dástúrin tolıq islep shıǵadı;

4) prezentaciyaǵa tayarlanadı hám kórsetiletuǵın materialdı rásmiylestiredi.

Keysti sheshiw nátiyjelerin kishi gruppalar tárepinen prezentaciyasın ótkeriw:

1) real jaǵday sheshimine tiyisli óz variantların usınıs etedi;

2) saylanǵan háreketler jolına anıqlama beredi hám sheshimniń tuwrılıǵın tiykarlaydı;

3) basqa gruppa aǵzalarınıń sorawlarına juwap beredi hám óz usınısların tiykarlaydı.

1-keste. “Marganec toparshası elementleri” teması boyınsha mini-keys

1-mini keys	Travmatolog shıpakerler tájiriybesinde gúzetilgen jaǵday: Emlewxanaǵa awır jaǵdayda “Kúyiw jaraqatları” bólimine awır jaǵdayda nawqas keltirilgen. Nawqastıń aytıwına qaraǵanda ol kosheden shóllep kelip, bankada turǵan suyıqlıqtı ashshı demlengen shay dep oylap iship jibergen. Awzı kúyip, qolınan túsip ketken bankadaǵı suyıqlıq qolına shashıraǵan, qolınıń terisi bawır - reń qońır tús alǵan. **KEYS tapsırması:** Bul suyıqlıq qanday suyıqlıq? Qanday birinshi járdem kórsetiw múmkin. **MATERIAL:** Marganec penen birikpeleriniń fizikalıq -ximiyalıq ózgeshelikleri

JUWABÍ: Bul suyıqlıq kontsentraciyası joqarı bolgan $KMnO_4$ (margancovka) eritpesi edi. Bul eritpe terige túskennen qońır reńdegi marganec penen dioksidi MnO_2 ge ótedi. Koncentraciyasına qarap, yaǵnıy payda bolǵan shókpe marganec (IV) oksidiniń muǵdarina qarap, baylanıstırıwshı yamasa kúydiretuǵın tásir kórsetedi. Kúshli koncentrlenǵen kaliy permanganat eritpesi menen zahárlengende awız, as sińiriw shólkemleri hám asqazan kúyiwi gúzetiledi.

Bunday jaǵdayda:

1. Asıǵıslıq menen asqazandı aktivlengen kómir qosılǵan jıllı suw menen juwıw kerek.

2. H_2O ge ½ stakan H_2O_2 niń kúshsiz eritpesi hám 1 stakan asxana sirkesi CH_3COOH eritpesinen tayarlanǵan eritpedende paydalanıw múmkin, bunda permanganat-ionları qáwipi kem bolǵan Mn^{2+} kation halatına ótedi:

$2KMnO_4+5H_2O_2 + 6CH_3COOH = 2Mn(CH_3COO)_2 + 5O_2 + 2CH_3COOK + 8H_2O$

Keystiń pedagogikalıq pasportı

Pedagogikalıq annotaciya

Keys

Talabalarǵa stilistik kórsetpeler.

Oqıtıwshı keysologtı, keysti sheshiw variantı

Pedagogikalıq annotaciya

Berilgen keystiń maqseti: Talabalardıń “Marganec toparshası elementleri” teması boyınsha bilim hám kónikpelerin rawajlandırıw, ótilgen temalarǵa tiyisli bilimlerin tekserip kóriwden ibarat.

Kútilip atırǵan nátiyjeler:

Úyrenilip atırǵan tema boyınsha teoriyalıq bilim hám kónlikpeleri artadı;

Mn toparshası elementleri teması boyınsha tiykarǵı túsiniklerge iye boladı;

Talabalar iskerliligin temanı óz betinshe hám dóretiwshilik ózlestiriwine baǵdarlaw hám biliw iskerliligin basqıshpa-basqısh shólkemlestiriw;

Tiykarǵı ideyani ajıratıw, logikalıq oylaw, pikirdi bayanlaw hám tiykarlaw kónlikpeleri, sóylew hám sáwbetlesiwge kirisiwge erisiw;

Talabalardıń pán hám tema sheńberindegi (bilimlerin ózlestiriw nátiyjeliligin asırıw. Mini-keysti nátiyjeli orınlaw ushın talaba tómendegi bilimlerge iye bolıwı kerek:

- Mn toparshası elementleri birikpeleriniń ózgeshelikleri haqqında sáwlelendiriwge iye bolıwı;

- Kórsetiw tájiriybeden paydalanıw ilimiy tájriybe hám kónlikpeleri qáliplesken bolıwı;

- Kórsetiw tájiriybesi arqalı ashılatuǵın fundamental tiykarǵı túsinikler qáliplesken bolıwı kerek.

Talabalarǵa “Marganec toparshası elementleri” temasın interaktiv tálim texnologiyalarınan paydalanǵan halda oqıtıw talabalardıń bilimlerin asırıw, teoriyalıq hám ámeliy kónlikpeler payda etiw hámde sabaqtıń nátiyjeligin táminlewge xızmet qıladı.Temanı oqıtıwda talabanı óz betinshe pikirlewge úyretiw, óz ústinde islew hám bilimin bekkemlew ámelde qollay alıwǵa úyretiw pedagogtıń eń áhmiyetli utısı esaplanadı.

Ádebiyatlar

1. Melliboyeva G.S. Kimyoni oʻqitishda zamonaviy innovacion texnologiyalar. –Toshkent: «Navroʻz», 2020.
2. Saidahmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar. -Toshkent: «Moliya nashriyoti», 2003. 42-b.
3. Axmerov K., Jalilov A., Sayfuddinov R. Ulıwma hám anorganik ximiya. -T.: «Oʻzbekstan», 2006.
4. Kámaliddinov M., Vaxobjonov B. Innovacion pedagogikalıq texnologiyaları tiykarları. –Tashkent: «Navroʻz», 2010.

REZYUME. Ushbu maqolada kimyo mashgʻulotlarida keys-stadi usulini oʻtkazish tartibi va kimyo darsida “Marganec guruhchasi elementlari” mavzusi boʻyicha mini-keys oʻtkazish boʻyicha maʼlumotlar keltirilgan. “Marganec guruhchasi elementlari” mavzusini interfaol ta'lim texnologiyalaridan foydalangan holda oʻqitish talabalarning bilimlarini oshirish, nazariy va amaliy koʻnikmalar hosil qilish va darsning samarodorligini oshirishga xizmat qiladi.

РЕЗЮМЕ. В данной статье приведены сведения о порядке проведения кейс-стади и проведение мини-кейса на уроке химии по теме «Элементы группы Марганец». Изучение темы «Элементы группы Марганец» с использованием интерактивных образовательных технологий способствует повышению знаний студентов, формированию теоретических и практических навыков и повышению эффективности занятий.

SUMMARY. This article provides information on the procedure for conducting a case study in a chemistry lesson and conducting a mini-case in a chemistry lesson on the topic “Elements of the Manganese group.” Studying the topic “Elements of the Manganese group” using interactive educational technologies helps improve students’ knowledge, develop theoretical and practical skills, and increase the effectiveness of classes.